

ЖИГАРЕНКО І. Є.

доктор психологічних наук, доцент,
професор кафедри психології та соціології
Східноукраїнського національного університету
ім. В. Даля, м. Сєвєродонецьк

ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ ТИПІВ ОСОБИСТІСНО-ПРОФЕСІЙНОЇ АДАПТАЦІЇ ФАХІВЦІВ СОЦІОНОМІЧНОГО ПРОФІЛЮ

У статті запропоновано типологію та виявлено соціально-психологічні чинники особистісно-професійної адаптації фахівців соціономічного профілю. Показано, що фахівцям компромісного типу особистісно-професійної адаптації притаманні високий рівень емпатії, реалізація стратегій співробітництва і компромісу; розвинені комунікативні здібності; швидкість включення у професійну ситуацію (розуміння рівня її проблемності, складності, перспектив розвитку); гнучкість поведінки, контактність, синергічність; гармонійний розвиток професійної самосвідомості. Чинниками їх особистісно-професійної адаптації є прагнення до самореалізації у професії; гармонізація взаємовідносин; профілактика явищ професійної деформації та деструкції. Фахівців цільового типу особистісно-професійної адаптації відрізняють орієнтація на результат професійної діяльності, досягнення цілей; зниження емпатійності, відкритості в процесі особистісно-ділової взаємодії. Чинниками їх особистісно-професійної адаптації є вдосконалення комунікативних вмінь і оволодіння конструктивними навичками роботи в команді. Фахівці домінантного типу особистісно-професійної адаптації характеризуються організаторськими, сугестивними, лідерськими, артистичними здібностями; стійкістю в стані професійно-емоційної напруженості; їм притаманні креативний стиль мислення, самоповага, пошукова активність, спонтанність, а також авторитарна, маніпулятивна спрямованість поведінки. Чинниками їх особистісно-професійної адаптації є підвищення власної конкурентоспроможності, забезпечення кар'єрного зростання, прагнення до розвитку якостей для адміністративної діяльності. Фахівців аналітичного типу особистісно-професійної адаптації відрізняють бажання дійти до сутності професійних проблем і нестандартних шляхів їх вирішення; продукування оригінальних ідей; експертно-аналітична діяльність. Чинниками їх особистісно-професійної адаптації є розширення міждисциплінарних знань, які складають теоретико-методологічний базис професії, дослідницька (наукова) діяльність.

Ключові слова: фахівці соціономічного профілю, особистісно-професійна адаптація, соціально-психологічні параметри особистісно-професійної адаптації, соціально-психологічні ресурси особистісно-професійної адаптації

Постановка проблеми. В умовах значного прискоренням темпу життя, соціально-економічних і політичних змін, зростання емоційних та інформаційних навантажень й професійних вимог гостро постає проблема адаптації особистості до умов професійної дія-

льності [1; 4; 7; 8]. Особливої уваги у цьому аспекті потребує професійна діяльність фахівців соціономічного профілю, що відрізняється від інших видів праці умовами і кінцевим результатом, який може бути непередбачуваним і призводити до таких явищ як емоційне вигорання, стан постійної тривоги і невротизації тощо. У зв'язку з цим адаптаційний потенціал представників цих професій має бути високим, дозволяючи їм ефективно виконувати свої професійні обов'язки [2; 3; 5; 6].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз існуючої практики показує, що вимоги до професійної діяльності фахівців соціономічного профілю і їх особистості з боку суспільства постійно зростають. Однак, протиріччя між наднормативними соціальними очікуваннями до них, як до професіоналів, і часто недостатнім стимулюванням праці, призводить до негативізму, скептицизму, апатії та інших проявів особистісно-професійної дезадаптації (О. Бондарчук, Т. Браніцька, С. Гвоздій, А. Журба, С. Камінська, Л. Карамушка, Г. Карпенко та ін.). Крім того, актуалізується протиріччя між віковою інволюцією фахівців соціономічного профілю, з одного боку, і динамічним характером й ритмом їх професійної діяльності, з іншого (А. Галян, Г. Горелова, О. Варич та ін.). Це також вимагає високого рівня особистісно-професійної адаптації фахівця цієї галузі й ґрунтовних теоретико-емпіричних напрацювань щодо її підвищення. Отже, на перший план виходять питання одночасного переживання ситуації вікової, професійної кризи, що виражається у деструкціях професійної поведінки і професійному вигоранні, та ситуація соціокультурної кризи, яка також змушує фахівця запускати в дію адаптаційні механізми. У зв'язку з цим дослідження соціально-психологічних основ, що забезпечують успішність особистісно-професійної адаптації фахівців соціономічного профілю є актуальними і затребуваними у часі.

Мета статті – провести диференціацію типів особистісно-професійної адаптації фахівців соціономічного профілю.

Виклад основного матеріалу і результатів дослідження. У дослідженні ми зупинилися на розгляді діяльності фахівців соціономічних професій, що мають деонтологічний статус, тобто чия діяльність, як форма самореалізації особистості, обумовлена морально-етичними принципами по відношенню до свого об'єкту. До вибірки увійшли психологи, вчителі, медики, соціальні працівники, соціальні педагоги, які перебували на різних етапах професіоналізації.

На першому етапі дослідження при вивченні мотиваційно-ціннісної складової особистісно-професійної адаптації фахівців соціономічного профілю були з'ясовані мотиваційні диспозиції особистості (потреби, мотиви, установки, ціннісні переживання), генеративність, просоціальна мотивація (орієнтація на альтруїзм), як основа

професійної спрямованості особистості, та її взаємозв'язок з ціннісними орієнтаціями і рівнем емоційного інтелекту респондентів.

На другому етапі дослідження при вивченні компетентнісно-функціональної складової особистісно-професійної адаптації фахівців соціономічного профілю були продіагностовані професійна компетентність (соціально-перцептивна, соціально-психологічна, аутопсихологічна, комунікативна складові); специфіка особистісно-професійного саморозвитку та його зв'язок з самоефективністю, психологічною і комунікативною компетентністю, а також з рефлексією, саморегуляцією і самоствавленням; параметри самоактуалізації; рефлексивні і регулятивні особливості; рівень і структура професійного вигорання (емоційне виснаження, напруженість у роботі, зниження задоволеності роботою і оцінка її значущості, професійний перфекціонізм, самооцінка якості роботи, допомога та психологічна підтримка колег в роботі, професійний розвиток та самовдосконалення, загальна самооцінка, стан здоров'я і загальна адаптація, інтегративний індекс професійного вигорання).

На третьому етапі дослідження при вивченні конативно-стильової складової особистісно-професійної адаптації фахівців соціономічного профілю визначалася специфіка індивідуального стилю професійної діяльності за стильовими (відмінності складу компонентів, умов і параметрів діяльності, ієрархія механізмів адаптації) і рівневими (діапазон параметрів, кількісний склад компонентів і характер їх взаємозв'язків) характеристиками; процесуальні показники діяльності за блоками професійної діяльності, професійного спілкування, особистості фахівця; рівні професійної культури; самооцінка індивідуального стилю діяльності за параметрами оригінальності і надситуативності, взаєморозуміння та можливостей корекції стилю діяльності.

Аналіз результативно-змістовних параметрів особистісно-професійної адаптації фахівців соціономічного профілю дозволив виокремити стадії цього процесу на різних етапах професіоналізації досліджуваних.

Показано, що на емпірично-репродуктивній стадії майбутніх фахівців соціономічного профілю відрізняє бажання стати краще, яке, як правило, сформувалося на основі порівняння себе з однокурсниками, викладачами, фахівцями баз практики. Проте це бажання не конкретизоване, в окремих випадках бракує розуміння того, що «скопювати» індивідуальний стиль навчання, професійної діяльності без урахування власної унікальності не можливо. Присутній також інтерес до різних діагностичних методик, тренінгів особистісного зростання тощо.

На адаптивно-евристичній стадії активізуються здобувачі вищої освіти і слухачі післядипломної освіти, зацікавлені у динамічному процесі особистісно-професійної адаптації, які прагнуть на індивіду-

альні консультації до практикуючих фахівців, викладачів закладів вищої освіти, активно взаємодіють з кураторами академічних груп, методистами баз практик, володіють методиками фасилітаторства і тьюторства; ведуть щоденники самоспостережень під час практики, активно відвідують спеціалізовані семінари-тренінги з проблем формування професіоналізму, опановують методи і техніки самозмінювання, які намагаються реалізувати на практиці.

На результативно-продуктивній стадії на особистісно значущому рівні вже сформовані професійні плани, часто з ієрархією цілей і завдань в частині саморозвитку необхідних професійно важливих якостей; відбулося оволодіння методиками самоаналізу, самоконтролю; самокорекції; вміння систематично здійснювати самотренування з подальшим самоспостереженням результатів своєї професійної діяльності і самозмінювання.

Виокремлення діагностичних маркерів і провідних конструктів особистісно-професійної адаптації фахівців соціономічного профілю надало можливість запропонувати її типологію та визначити соціально-психологічні чинники цього процесу.

З'ясовано, що для фахівців соціономічного профілю компромісного типу особистісно-професійної адаптації характерний досить високий (але не надмірний, не здатний викликати емоційне вигорання) рівень емпатії, на що вказують діагностичні дані емпатійних здібностей та властивостей фахівця, а також результати контент-аналізу щоденників самоспостереження, відгуків клієнтів (пацієнтів, учнів), колег, адміністрації. Вони відрізняються спрямованістю на взаємодію, цінують сприятливий соціально-психологічний (емоційний) мікроклімат у колективі і прикладають максимум зусиль щодо його створення і збереження. У конфліктних ситуаціях, як правило, реалізують стратегії співробітництва і компромісу. Для фахівців даного типу також властиві розвинені комунікативні здібності; вміння орієнтуватися у мінливій обстановці; швидкість включення у професійну ситуацію (розуміння рівня її проблемності, складності, перспектив розвитку) та ін. Фахівці, віднесені до компромісного типу особистісно-професійної адаптації, в переважній більшості випадків мають високі показники самоактуалізації за такими її параметрами, як гнучкість поведінки, контактність, синергічність. Вони ефективні в процесі взаємодії з так званими «важкими клієнтами» (пацієнтами, учнями); характеризуються гармонійним розвитком професійної самосвідомості.

Основними соціально-психологічними чинниками їх особистісно-професійної адаптації, як правило, є прагнення зрозуміти способи самореалізації в професії; гармонізація взаємовідносин з клієнтами (пацієнтами, учнями), колегами, адміністрацією; покращення результативності соціального захисту і підтримки клієнтів (пацієн-

тів, учнів), профілактика явищ професійної деформації та професійної деструкції.

Для фахівців соціономічного профілю, віднесених до цільового типу особистісно-професійної адаптації, характерним є переважання орієнтації на результат професійної діяльності, на досягнення поставлених цілей; зниження емпатійності й відкритості в процесі особистісно-ділової взаємодії з клієнтами (пацієнтами, учнями), колегами. Як правило, вони мають високі та середні показники за такими параметрами, як пізнавальні потреби, прийняття агресії (стійкість до проявів агресії). Їм краще вдається індивідуальна робота, ніж групова. Вони успішні при оформленні різних видів документації.

Основними соціально-психологічними чинниками їх особистісно-професійної адаптації, як правило, є бажання вдосконалити свої комунікативні вміння і оволодіти ефективними навичками роботи в команді.

Фахівці соціономічного профілю, віднесені до домінантного типу особистісно-професійної адаптації, здебільшого мають добре розвинені організаторські, сугестивні, лідерські, артистичні здібності. Вони проявляють стійкість у стані професійно-емоційної напруженості, в конфліктних ситуаціях. Для багатьох з них характерний креативний стиль мислення. У своїй переважній більшості ці фахівці мають високі показники за такими параметрами, як самоповага, пошукова активність, контактність, спонтанність. В окремих випадках у представників цього типу може проявлятися авторитарна, маніпулятивна спрямованість поведінки. Можуть бути ефективні в ситуаціях створення, розробки і реалізації проектних справ. Успішні при взаємодії з адміністративними структурами різних установ і організацій.

Основними соціально-психологічними чинниками їх особистісно-професійної адаптації, як правило, є підвищення своєї конкурентоспроможності, забезпечення кар'єрного зростання, бажання «завоювати» серця клієнтів (пацієнтів, учнів), розвиток якостей, необхідних для адміністративної діяльності.

Для фахівців соціономічного профілю, віднесених до аналітичного типу особистісно-професійної адаптації, характерне прагнення у всіх сферах професійної діяльності та в життєдіяльності в цілому дійти до самої сутності проблем; бажання і вміння продукувати оригінальні ідеї, інноваційні соціально-орієнтовані проекти, розробляти програми їх реалізації. Схильні до експертно-аналітичної діяльності, до створення і апробації нових соціальних та медико-соціальних технологій. Уміють бути ефективними (результативними), як в індивідуальній роботі, так і в командній. Завдяки глибокому усвідомленню просоціальних, загальнолюдських цінностей своєї діяльності бу-

дують систему відносин, засновану на прийнятті їх як самоцінних; в своїй діяльності розвивають себе як особистість і професіонал.

Основними соціально-психологічними чинниками їх особистісно-професійної адаптації, як правило, є прагнення розширити свій кругозір в сфері міждисциплінарних знань, які складають теоретико-методологічний базис їх професії, бажання займатися дослідницькою (експертно-аналітичною, науковою) діяльністю.

Запропонована типологія враховує не тільки індивідуально обумовлені та соціально-психологічні особливості особистості, а й суб'єктно-діяльнісні, специфічні функціонально-професійні характеристики фахівця.

Представлена диференціація типів особистісно-професійної адаптації фахівців соціономічного профілю може бути розглянута як підстава для визначення змісту та технологій диференційованої (індивідуалізованої) роботи в системі безперервної, зокрема рекурентної освіти, в період професійної підготовки та перепідготовки.

Висновки. Отже, запропоновано типологію та виявлено соціально-психологічні чинники особистісно-професійної адаптації фахівців соціономічного профілю. Показано, що фахівцям компромісного типу особистісно-професійної адаптації притаманні високий рівень емпатії, реалізація стратегій співробітництва і компромісу; розвинені комунікативні здібності; швидкість включення у професійну ситуацію (розуміння рівня її проблемності, складності, перспектив розвитку); гнучкість поведінки, контактність, синергічність; гармонійний розвиток професійної самосвідомості. Чинниками їх особистісно-професійної адаптації є прагнення до самореалізації у професії; гармонізація взаємовідносин; профілактика явищ професійної деформації та деструкції. Фахівців цільового типу особистісно-професійної адаптації відрізняють орієнтація на результат професійної діяльності, досягнення цілей; зниження емпатійності, відкритості в процесі особистісно-ділової взаємодії. Чинниками їх особистісно-професійної адаптації є вдосконалення комунікативних вмінь і оволодіння конструктивними навичками роботи в команді. Фахівці домінантного типу особистісно-професійної адаптації характеризуються організаторськими, сугестивними, лідерськими, артистичними здібностями; стійкістю в стані професійно-емоційної напруженості; їм притаманні креативний стиль мислення, самоповага, пошукова активність, спонтанність, а також авторитарна, маніпулятивна спрямованість поведінки. Чинниками їх особистісно-професійної адаптації є підвищення власної конкурентоспроможності, забезпечення кар'єрного зростання, прагнення до розвитку якостей для адміністративної діяльності. Фахівців аналітичного типу особистісно-професійної адаптації відрізняють бажання дійти до сутності професійних проблем і нестандартних шляхів їх вирішення; продукування оригінальних ідей; експертно-аналітична діяльність. Чинниками їх

особистісно-професійної адаптації є розширення міждисциплінарних знань, які складають теоретико-методологічний базис професії, дослідницька (наукова) діяльність.

Список використаних джерел

1. Завацька Н.Є. Професійний розвиток та індивідуальні стилі управління в соціономічній галузі / Н.Є. Завацька, О.А. Савчук // Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. «Роль вищої освіти в соціально-економічному розвитку країни: світовий та національний досвід», 3-4 лист. 2017 р., м. Одеса. – Одеса : Одеський національний університет імені І.І. Мечникова, 2017. – С. 126 – 128.
2. Завацька Н.Є. Соціально-психологічні особливості професійних деструкцій та антиципаційної спроможності особистості / Н.Є. Завацька, Є.В. Каширіна // Теоретичні і прикладні проблеми психології : зб. наук. праць Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля. – № 2(37). – Т. 2. – Северодонецьк : Вид-во СХУ ім. В. Даля, 2015. – С. 70 – 77.
3. Завацький В.Ю. Криза втрати працездатності та її вплив на виникнення особистісних деструкцій у молоді / В.Ю. Завацький // Соціально-психологічні особливості подолання особистісних деструкцій в умовах тимчасової втрати працездатності : монографія / За наук. ред. Н.Є. Завацької, А.М. Журби. – Київ : ПВТП «LAT&K», 2019. – 201 с. – С. 20 – 31.
4. Попович І.С. Психолого-педагогічний аспект професійної підготовки фахівців соціономічного профілю / І.С. Попович // Науковий вісник Херсонського державного університету. – Серія : Психологічні науки. – Вип. 5. – Херсон : ВД «Гельветика», 2018. – С. 124 – 129.
5. Турбан В.В. Психологія етичної свідомості : монографія / В.В. Турбан. – Ніжин : Видавець ПП Лисенко М.М., 2012. – 372 с.
6. Турбан В.В. Роль етико-психологічних досліджень у забезпеченні гуманізації вищої освіти / В.В. Турбан // Проблеми гуманізації навчання та виховання у вищому закладі освіти : Матеріали других Ірпінських міжнародних науково-педагогічних читань. – Ірпінь : Національна академія ДПС України, 2004. – 412 с. – С. 330 – 337.
7. Турбан В.В. Соціально-психологічні особливості самообмеження особистості в умовах професійної кризи: автореф. дис. ...канд. психол. наук : 19.00.05 / Віталія Віталіївна Турбан. – Северодонецьк, 2018. – 20 с.
8. Popovych, I. S. & Blynova, O. Ye. (2019). The Structure, Variables and Interdependence of the Factors of Mental States of Expectations in Students' Academic and Professional Activities. *The New Educational Review*, 55 (1), 293-306.

Spysok vykorystanykh dzherel

1. Zvac'ka N.Je. Profesijnij rozvytok ta indyvidual'ni styli upravlinnja v socionomicnij galuzi / N.Je. Zvac'ka, O.A. Savchuk // Materialy Mizhnar. nauk.-prakt. konf. «Rol' vyshhoi' osvity v social'no-ekonomichnomu rozvytku krajiny: svitovij ta nacional'nyj dosvid», 3-4 lyst. 2017 r., m. Odesa. – Odesa : Odes'kyj nacional'nyj universytet imeni I.I. Mechnykova, 2017. – S. 126 – 128.
2. Zvac'ka N.Je. Social'no-psyhologichni osoblyvosti profesijnyh destrukcij ta antycypacijnoi' spromozhnosti osobystosti / N.Je. Zvac'ka, Je.V. Kashyrina // Teoretychni i prykladni problemy psihologii' : zb. nauk. prac' Shidnoukrai'ns'kogo nacional'nogo universytetu im. V. Dalja. – № 2(37). – Т. 2. – Sjevjerodonec'k : Vyd-vo SNU im. V. Dalja, 2015. – S. 70 – 77.
3. Zvac'kyj V.Ju. Kryza vtraty pracezdatnosti ta i'i' vplyv na vynyknennja osobystisnyh destrukcij u molodi / V.Ju. Zvac'kyj // Social'no-psyhologichni osoblyvosti podolannja osobystisnyh destrukcij v umovah tymchasovoi' vtraty pracezdatnosti : monografija / Za nauk. red. N.Je. Zvac'koi', A.M. Zhurby. – Kyi'v : PVTP «LAT&K», 2019. – 201 s. – S. 20 – 31.

4. Popovych I.S. Psychologo-pedagogichnyj aspekt profesijnoi' pidgotovky fahivciv socionomichnogo profilju / I.S. Popovych // Naukovyj visnyk Hersons'kogo derzhavnogo universytetu. – Serija : Psychologichni nauky. – Vyp. 5. – Herson : VD «Gel'vetyka», 2018. – S. 124 – 129.
5. Turban V.V. Psychologija etychnoi' svdomosti : monografija / V.V. Turban. – Nizhyn : Vydavec' PP Lysenko M.M., 2012. – 372 s.
6. Turban V.V. Rol' etyko-psychologichnyh doslidzhen' u zabezpechenni gumanizacii' vyshhoi' osvity / V.V. Turban // Problemy gumanizacii' navchannja ta vyhovannja u vyshhomu zakladi osvity : Materialy drugyh Irpyn'skyh mizhnarodnyh naukovopedagogichnyh chytan'. – Irpin' : Nacional'na akademija DPS Ukrai'ny, 2004. – 412 s. – S. 330 – 337.
7. Turban V.V. Social'no-psychologichni osoblyvosti samoobmezhennja osobystosti v umovah profesijnoi' kryzy: avtoref. dys. ...kand. psihol. nauk : 19.00.05 / Vitalija Vitalii'vna Turban. – Sjevjerodonec'k, 2018. – 20 s.
8. Popovych, I. S. & Blynova, O. Ye. (2019). The Structure, Variables and Interdependence of the Factors of Mental States of Expectations in Students' Academic and Professional Activities. *The New Educational Review*, 55 (1), 293-306.

Zhyharenko I.Ye.

VARIETIES OF LIFE CHOICE OF PERSONALITY IN THE PERIOD OF EARLY ADULTITY AND SPECIFICS OF ITS DYNAMICS

The article proposes a typology and reveals socio-psychological factors of personal and professional adaptation of specialists in the socio-economic profile. It is shown that specialists of the compromise type of personal-professional adaptation are characterized by a high level of empathy, implementation of strategies of cooperation and compromise; developed communication skills; the speed of inclusion in a professional situation (understanding the level of its problematic nature, complexity, development prospects); flexibility of behavior, contact, synergy; harmonious development of professional self-awareness. The factors of their personal and professional adaptation are the desire for self-realization in the profession; harmonization of relationships; prevention of the phenomena of occupational deformation and destruction. Specialists of the target type of personal and professional adaptation are distinguished by orientation towards the result of professional activity, achievement of goals; decrease in empathy, openness in the process of personal-business interaction. The factors of their personal and professional adaptation are the improvement of communication skills and the mastery of constructive skills in teamwork. Specialists of the dominant type of personal and professional adaptation are characterized by organizational, suggestive, leadership, artistic abilities; persistence in a state of professional and emotional tension; they are characterized by a creative style of thinking, self-esteem, search activity, spontaneity, as well as an authoritarian, manipulative orientation of behavior. The factors of their personal and professional adaptation are increasing their own competitiveness, ensuring career growth, striving to develop qualities for administrative activities. Specialists of the analytical type of personal and professional adaptation are distinguished by their desire to get to the bottom of professional problems and non-standard ways of solving them; development of original ideas; expert and analytical activities. The factors of their personal and professional adaptation are the expansion of interdisciplinary knowledge, which constitute the theoretical and methodological basis of the profession, research (scientific) activity.

Keywords: *socio-economic specialists, personal and professional adaptation, social and psychological parameters of personal and professional adaptation, social and psychological resources of personal and professional adaptation.*

Жигаренко И.Е.

ДИФФЕРЕНЦИАЦИЯ ТИПОВ ЛИЧНОСТНО-ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ АДАПТАЦИИ СПЕЦИАЛИСТОВ СОЦИОНОМИЧЕСКИХ ПРОФИЛЕЙ

В статье предложена типология и выявлены социально-психологические факторы личностно-профессиональной адаптации специалистов социономического профиля. Показано, что специалистам компромиссного типа личностно-профессиональной адаптации присущи высокий уровень эмпатии, реализация стратегий сотрудничества и компромисса; развитые коммуникативные способности; скорость включения в профессиональную ситуацию (понимание уровня его проблемности, сложности, перспектив развития); гибкость поведения, контактность, синергичность; гармоничное развитие профессионального самосознания. Факторами их личностно-профессиональной адаптации является стремление к самореализации в профессии; гармонизация взаимоотношений; профилактика явлений профессиональной деформации и деструкций. Специалистов целевого типа личностно-профессиональной адаптации отличают ориентация на результат профессиональной деятельности, достижения целей; снижение эмпатийности, открытости в процессе личностно-делового взаимодействия. Факторами их личностно-профессиональной адаптации является совершенствование коммуникативных умений и овладения конструктивными навыками работы в команде. Специалисты доминантного типа личностно-профессиональной адаптации характеризуются организаторскими, суггестивной, лидерскими, артистическими способностями; стойкостью в состоянии профессионально-эмоциональной напряженности; им присущи креативный стиль мышления, самоуважение, поисковая активность, спонтанность, а также авторитарная, манипулятивная направленность поведения. Факторами их личностно-профессиональной адаптации является повышение собственной конкурентоспособности, обеспечение карьерного роста, стремление к развитию качеств для административной деятельности. Специалистов аналитического типа личностно-профессиональной адаптации отличают желание дойти до сути профессиональных проблем и нестандартных путей их решения; выработка оригинальных идей; экспертно-аналитическая деятельность. Факторами их личностно-профессиональной адаптации является расширение междисциплинарных знаний, которые составляют теоретико-методологический базис профессии, исследовательская (научная) деятельность.

Ключевые слова: *специалисты социономического профиля, личностно-профессиональная адаптация, социально-психологические параметры личностно-профессиональной адаптации, социально-психологические ресурсы личностно-профессиональной адаптации.*